

МИКИ ШТАТА ЗА МУЛА-ЛОМ "УГОДНО" ПУТОВАЊЕ

12

ЗБОГОМ, КХАН-ДУ... ИЗВИНИТЕ ЗБОГ НЕОСНОВАНИХ СУМЊИ!

ЗАБОРАВИМО ТО! ЗБОГОМ, ПРИЈАТЕЉУ!

ТИ!

ГЛУПО ЈЕ БИЛО ШТО САМ И ПОМИСЛИО ДА КХАН-ДУ ХОЋЕ ДА МЕ УБИЈЕ РАДИ КАРТЕ!

ШТА? ОВО ЈЕ КАБИНА... ОВА... ХЕЈ!

КРАЉИЦА СЕДАМ МОРА

ХЕЈ, ТИ... НЕ МОЖ' У ПРАВУ СТЕ, БИТИ ДА ЈЕ МОЈА КАБИНА. ПУНА ЈЕ ПЛОВКИ!

ГОС'Н МИКИ...

ИЗВОЛТЕ ОВАМО... С КОЗАМА!

КАПЕТАН ВАС ПОЗДРАВЉА И ПРЕДЛАЖЕ ВАМ ДА ПРЕ ДО РУЧКА ИЗИЂЕТЕ НА СВЕЖ... НА СВЕЖ...

НЕ, ХВАЛА! ЈА БАШ...

НИ ГОВОРА... ПОВРЕДИТЕ КАПЕТАНОВА ОСЕЋАЊА!

ЕЈ, БРЕ!

ВИ'Ш ШТА ПИШЕ У "ТУРИСТУ": НА "КРАЉИЦИ" ИМАТЕ САВ КОНФОР И ПРИЛИКУ ЗА КОРИСНЕ ТЕЛЕСНЕ ВЕЖБЕ...

МОЖДА ГРЕШИМ... АЛИ ПОЧИЊЕМ ДА ЖАЛИМ ШТО НИСАМ САЧЕКАО ДРУГИ БРОД!

ШТА ТО ЗНАЧИ? ЈА САМ ПЛАТИО ПОДВОЗ А МОРАМ ДА РИБАМ ПАЛУБУ И ДА СПАВАМ С КОЗАМА!

А ВИ БИСТЕ РАДИЈЕ САМИ?

ПА ШТО НИСТЕ ПРЕ РЕКЛИ? МИ СЕ ТРУДИМО ДА ЗАДОВОЉИМО...

А САД?

У РЕДУ... ПРИСТАЈЕМ НА КОЗЕ!

КО ЈЕ БИО ДОБРИ ВОЈНИК ШВЕЈК?

САЗНАЛО СЕ ОНДА КАДА СУ ПРОУЧЕНА АКТА БЕЧКОГ АРХИВА

Добри војник Швејк, роман Јарослава Хашека, чим се појавно освојио је чешку, а убрзо и добар део светске јавности. Колико је то дело било популарно види се и из тога што је драматизовано и као такво обišло многе светске позорнице, са чијих репертоара ни до данас није скинуто. Оно је снимљено и за филм, а писац Карел Вањек, да би задовољио одушевљену публику, која је жалела што дело није још обимније, наставио је да пише „Добри војник Швејк“ онде где је Хашек стао. И још нешто у прилог томе: овај роман још пре двадесет година преведен је на седамнаест језика.

Публика је била одушевљена мање-више свим личностима из овог романа. Али, разуме се, највише Швејком. У неким личностима пронашла је људе из „чаршије“. Ето, гостионићар Паливец, власник „Крме код бокала“, био је задовољан како га је описао Хашек. Радо је о томе причао са својим пријатељима. На Хашека се није љутила ни друга стварна личност из романа. Ото Кац, војни свештеник, који се после рата разочарао у свој позив, па је мантију обесно о клин и отишао на дужност прокурите у фабрици боја и бронзе у северној Чешкој.

Решена је тајна

Али, ко је био Јозеф Швејк, који је на онако ведар и мудар свој „идиотски“ начин рушио старо и велико царство? Хашек је у предговору свога романа рекао да неке личности ко су, али није казао ко је био Швејк. То би, можда, остала тајна за већна времена да једнога дана, пре двадесет година, нису у Праг стигли извесни документи из

Бечког архива. У њима су откривене многе личности из Прага и њихов живот и схватања за време Првог светског рата. Како је било пријатно оним „архивским пацовима“ када су наишли на документе у којима се говори о Јарославу Хашеку. Преврћући један по један акт, они су се све више изненађивали и најзад су решили тајну. Јозеф Швејк није био нико други него Јарослав Хашек. Ко је читао овај роман то ће јасно видети када наведемо документе Бечког архива у којима се говори о великом писцу и о његовом животу за време рата.

Први акт „идиотизма“

Када је букнуо Други светски рат многи становници Прага били су јако збуњени, али новинар и књижевник Јарослав Хашек не. Остао је хладнокрван. Одлучно је да кроз свој специјални хумор исмеје тадању стварност, а то је постигао тиме што се првио идиотом. Док су се други збуњивали, он „као велики патриота врши пропаганду за рат“, истиче где год може своја „велика патриотска осећања“.

Први акт тог његовог „идиотизма“ види се из овог примера. Онда по Сарајевском атентату у свим прашким новинама објављена је на првој страни слика Фрање Јосифа. На њој се види како цар клечи пред неком иконом и моли се за „добро својих народа“. Хашек је у то време био уредник зоолошког часописа „Из животинског царства“. Да не би „заостао у патриотизму иза других“, он је ову фотографију објавио на истој страни где је пре тога објављивао слике ретких и егзотичних животиња. Док се публика смејала, цензура није ништа приметил

да, нити је схватила ову духовиту Хашекову подвалу. Убрзо после тога Хашек је ухапшен, али не због исмејавања цара, него зато што је у гостионици Паливца, када га је овај упитао да ли жели црно или бело пиво, рекао: „Дајте

„На Београд, на Београд!“

ми црно. Нека се види да сам у жалости као и они у Бечу“. Та Хашекова изјава унета је у полицијске акте у којима се о њему говори. Ево даљих детаља из тих докумената. У једном се говори да је Хашек опасан и сумњива личност, из другог се види да су војне власти издале уверење Хашеку у коме се каже да је он исправан војник, али да је идиот. Одатле и она сцена у роману у којој се он пријављује као добровољац да иде у рат против Србије. На питање зашто то чини, Хашек одговара да то ради због тога што је „званично проглашен идиотом“.

У тим документима постоји и лекарско уверење које су Хашеку издали лекари луднице у Бохњицама, где је Хашек провео неко време. Ти лекари констатовали су да је Хашек „ограничен“, али да није опасан за околину. За то тврђење они су навели и доказе. Када су га упитали где

је најдубља река Влтава, Хашек им је одговорио тачно: под Вишеградском Стеном. Али, када га је један лекар упитао колико је два пута два, Хашек се сада прави идиотом и аутоматски одговара да је два пута два седамнаест. Овим доказима лекари су придодали и „апсолутан доказ“ свога налаза да мозак код Хашека слабо функционише. Кад су га увели у салу за испитивање лудака, Хашек је брзо појурно пред слику Фрање Јосифа и одушевљено узвикнуо: „Живео ћесар Фрања Јосиф први!“ Ову епизоду Хашек је навео и у свом роману.

На основу овог лекарског уверења Хашек је отпуштен из војске. Рат се већ увелико водио. Стање је било веома тешко. Али, велики писац не губи главу. Он измишља нове сцене да би потврдио свој „званични идиотизам“ и лакше исмејао царство које се љуља. То је чинио на разне начине. Ево једнога. Он је отишао код свога комшије који је боловао од узетости и позајмио његова колиџа. Сео је у њих, закитио се каранфилом, а преко крила пребацио две штаке. За-

тим је замолио газдарицу да га одгура кроз најживље улице до Стрељачког Острва, где се вршила регрутација. И газдарица је волела шалу, па је испунила Хашекову жељу. Док га је гурала кроз најживље улице, Хашек је из свега гласа викнуо: „На Београд!

„Ја сам званични идиот.“

Када је Хашек ушао у салу за регрутацију видео је војнике који чекају на преглед. Одмах је приметно да су се сви жалили лекару да болују од неке болести; желели су да се извуку. Лекар је био Немац и знао је свега неколико чешких речи. Када би упитао неког регрута од чега је болестан и овај му рекао да болује, например, од туберкулозе, онда је лекар по једном

на Београд! Ми марширамо на Београд! Без нас неће победити! Живео принц Еуген Савојски!“ Свет трчи за овим колиџима. Маса постаје све већа, Хашек поново држи говор окупљеном народу у коме каже: „Господо, Срби су убили стрица нашег премилостивог цара! Срби иду са Турцима на нас. Ми се не бојимо ни једних ни других, Осветићемо им се! Живео Фрања Фердинанд и његова племешта госпођа Софија!“

Публика је брзо увидела да Хашек исмејава рат, јер је Еуген Савојски умро 1736 године, Фердинанд и његова жена Софија већ су били мртви, а Срби и Турци били су противници у Првом светском рату, а не савезници. Полиција није схватила у чему је ствар, па га је, мислећи да је Хашек велики патриота, одвела на Стрељачко Острво, где је вршена регрутација. Заштитен од полиције, Хашек се обраћа народу и узвикује са колиџа: „На Београд! На Београд! Без нас не може ништа да буде!“

Колико су ондашње власти биле у заблуди о Хашеку, види се и из једне notiце која је исечена из немачких новина и придодата Хашековим документима у Бечкој архиви. У тим новинама објављена је да је „један чешки инвалид био захваћен ратним одушевљењем у толикој мери да га је његова мајка одгурала у колиџима на регрутацију“.

Када је Хашек ушао у салу за регрутацију видео је војнике који чекају на преглед. Одмах је приметно да су се сви жалили лекару да болују од неке болести; желели су да се извуку. Лекар је био Немац и знао је свега неколико чешких речи. Када би упитао неког регрута од чега је болестан и овај му рекао да болује, например, од туберкулозе, онда је лекар по једном

шаблону одговарао болеснику: „Ти имала туберкулозу, ја имала туберкулозу, господин официјал имала туберкулозу, господин генерал имала туберкулозу и ми сви слушила војска. Слушила и Ти“.

Ову реченицу лекар је понављао свима који су се тузили да су болесни, само је место речи туберкулоза убацивао болест срца, ако се на то регрут тужио, затим дустабан, чир у стомаку итд. Духовити Хашек све је то слушао, па му се дала згодна прилика да и овде изрази „свој патриотизам“. Када је дошао на њега ред и лекар га упитао на шта се тужи, Хашек је, преврћући се блесав, рекао: „Ја сам званични идиот!“ Лекар му је, као и другима одговорио: „Ти си званични идиот, господин официјал је званични идиот, господин генерал је званични идиот и ја сам званични идиот и ми сви слушила војска. Слушила и Ти!“

Присутни регрути превртани су се од смеха. Када су доктор рекли шта је изговорио, он је одмах наредио да се Хашек ухапси. Из других аката се види да је Хашек био отпремљен у болницу, што се помиње у делу.

Хашек се извукао из затвора. О томе се говори и у његовом делу. Ту му је помогао војни свештеник Ото Кац, који га је узео за посланог, јер је „био уверен да је Хашек невинно осуђен, пошто због слабе памети не зна шта чини“.

Ето, све те и многе друге сцене из свог живота за време рата Хашек је увео у свој роман. Хашеково дело „Добри војник Швејк“ јасно је доказало колико је овај писац био генијални хумориста, али не само као писац, него и као човек у обичном животу. Јарослав Хашек родио се 24 априла 1883 у Прагу, а умро 2. новембра 1923 у Липници. Као новинар написао је безброј чланака, као писац више дела, али је бесмртну славу стекао романом „Добри војник Швејк“.

ДОМИНА ПЛАВЕ МАГЛЕ

И трећи пакет летео је већ према долини.

— А ово је за ваше господство над читавим светом! Четврти пакет падао је право према кули.

— Ово вам је освета за оних четворо који леже на падини!

За тренутак Кервуд је могао да види сва четири пакета динамита како лете кроз ваздух, а тада је први пакет додирнуо земљу. Лагано, као у некој источњачкој игри, велика кула у центру града најпре се заљубљала, а затим се стропштала. Њена тешка метална конструкција поклопила је ваздушни брод баш у тренутку кад се он почео уздизати. Други пакет динамита пао је на најближу зграду поред куле и под њеним срушеним зидовима од ваздушног брода није остало ни трага.

Експлозија треће Кервудове „пошљике“ разнела је кров и срушила унутрашње зидове највише зграде на тргу. Усред рушевина злокобно је светлуцао златни под еобе у којој је дан раније Рамон разговарао с Кервудом и његовим друговима. Занет посматрањем Рамонове куће, под чијим је рушевинама Кервуд се бар налао, лежао и њен господар, он није ни приметио кад је четврти пакет динамита погодио велику сунчану машину. Иако су сва четири пакета динамита била једнака, четврта експлозија била је бар трипут јача од претходних. По свој прилици, и у самој сунчајој машини било је неког експлозива, који је експлозирао истовремено кад и динамит.

Мада се Кервудов авион налазио високо изнад долине, крила су стала да му подрхтавају од силне експлозије. Да се не би излагао непотребној опасности, Кервуд је полетео готово вертикално у вис, а онда се окренуо и погледао на доле. Густ облак прашице и дима обавијао је читаву долину, тако да се само понегде могао нагледати торањ или кров какве грађевине.

Наједном, Кервуду је застао дах. Високи источни зид долине, огромна стеновита маса, почињао је лагано да се љуља и одваја од свог подножја. Читава једна планина, као да ју је хитнула нека иновска рука, котрљала се према граду у долини.

— Зар је могућно, — питао се Кервуд у чуду, — да су експлозије изазване динамитом проузроковале геолошка померања?

на које су опкољавале долину.

Ма колико да се касније трудио да се сети читавог тока догађаја, Кервуду је у памћењу остала само страховања која се котрљала према граду. Јер, пре но што је источни зид пао, и западни је по-

чео да подрхтава и да се одваја од своје основе. У њему се најпре појавила једна пречна пукотина, широка неких пет метара, а затим су се оба дела сручила на долину. Грмљавина каменних лавина била је тако страшна да Кервуд од ње није могао да чује ни тутавају свог јаког авионског мотора.

Више од пола часа трајао је тај ужас кога ће се Кервуд сећати до краја живота. Читаво то време он је кружио изнад долине и кад се, најзад, све утишало, оно што је угледао могло се упоредити само с метеорским крате-

ром. Хиљаде и хиљаде тона каменних блокова и крупнијег и ситнијег камења покривале су место где се до недавно налазио величанствени град. Испод те огромне хрпе камења није се могло видети ништа од онога што је била изградња човечја рука. Ниједна жива душа у граду није могла да избегне ту несрећу.

— Господо! — прошапта Кервуд узбуђено. — Сви ти људи... Шпанци... Французи... Алетхин народ... сви су настрадали. Али, можда је то и боље него...

Један час касније, пошто је спустио авион на исто место где се и раније налазио, Кервуд је пошао према долини.

— Ко ли се од њих пет спасао? — питао се ко зна по који пут.

Срце му је готово престало да куца кад је зачуо своје име. То није био позив, већ крик радости, олакшања и, истовремено, ужаса. У истом часу Алетха је већ била у његовом наручју.

...Дуго су, ћутећи, гледали доле, где је испод гомиле камења лежао разорени град. Наједном, Кервуд задрхта. На половини падине нешто се кретало. Нека људска прилика с муком се вукла на актoвима и коленима.

— Ален! — викнуо је Кервуд и потрчао низ падину.

Аленово тело, које је Кервуд најживље узео на руке, било је свивојно и покривено пљиковима.

— Жив сам... жив, — мучаше Ален. — Мора да су зрак уперили на тебе сувисше брзо, пре но што су ме... Велико дело си учинио. Томе... Велико...

ФАРМА ЛЕПТИРОВА

Била је недеља, дан од мора и провода за све који су читаву седмицу провели у раду. У близини једне велике душевне болнице у Јужној Енглеској, која се налазила у пријатном, шумовитом крају, шетала је једна породица: отац, мати и њихова два несташна дечака. Изнаенада, иза једног брестуљка појавио се средовечан човек с мрежом у руци. Човек се понашао веома чудно: час би трчао као дете, а час би застао и, као да нешто тражи, лагано корачао не дижући погледа с траве. Кад им се, та ко погнуте главе, приближио на десетак метара, један од дечака запиташа га је шта то тражи и да није нешто изгубио. „Тражим духове“, — одвратио је човек. Мајка је уплашено привукла децу к себи и сви четворо удаљили су се готово трчећи. Није прошло ни четврт часа а четири снажна болничара из душевне болнице опрели су му се приближили, и то с лева, и бацили на њега мрежу од чврстог конопца. Тек у болници он је успео да их увери да није никакав одбегли лудак и да је у пољу тражио мале лептирове сличне мољцима, који се у зоологији називају „духовима“. Чим се за њим затворила гвоздена капија душевне болнице, он је појурно у поље и наставио да тражи своје „духове“.

ра, а ипак има више десетина хиљада „становника“. Дрвеће на њој прекривено је гусеницама-будућим лептировима, а у кући, под стакленим звонима и у кутијама, могу се видети најлепши, најређи и најскупотиенији примерци ових инсеката. На Њуменовој фарми, за свега пола часа, човек може да упозна цео животни циклус лептирова, који иначе код неких врста траје четрнаест да-

на, а код других и читаву годину. Ту се могу видети сићушне гусенице у трбуху кад излазе из јаја; одраслије гусенице како, заштитене прозирним свиленим велем, брсте лишће на бубновима и дрвљу; сасвим одрасле гусенице које се пред очима гледалаца обавијају чауром; и, најзад, како из чауре излазе лептири, шири своја дотле савијена крила и први пут полете у ваздух.

Њуменова фарма лептирова има купце широм света: природњачке музеје, универзитете, разне лабораторије и научне институте. Ипак, она није само трговачко предузеће. На њој се увек налази понски млади научник који проучава живот појединих врста лептира и дневних лептирова и мош-

ДУБРОВАЧКА ЧОХА

без такмача

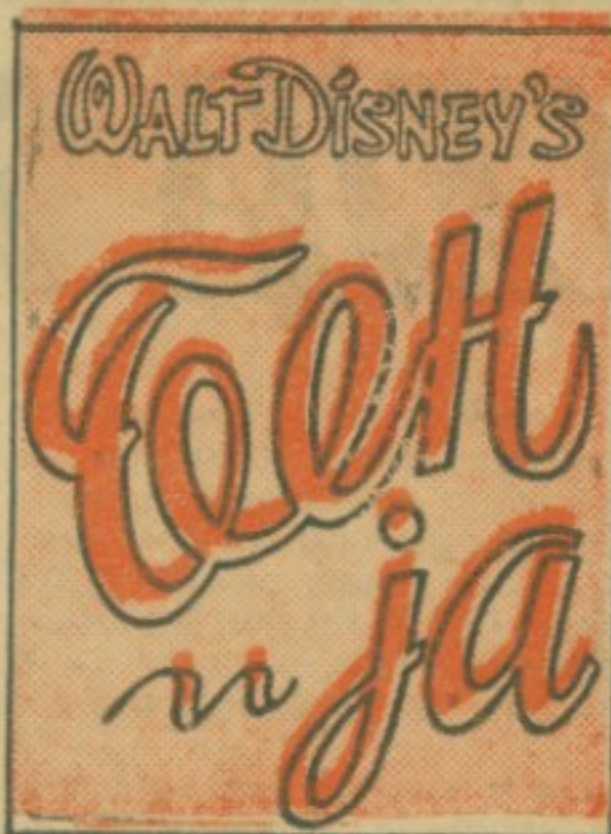
Овај град живи од мора — рекао је за Дубровник византиски цар и писец Константин Порфирогенит. Заста, Дубровчани су се не само бавили риболовом, као и други приморски народи, већ су врло брзо развили и бродоградњу, занатство, вађење соли из мора итд. То је у толикој мери било развијено да су они водили живу трговину са свим балканским земљама, о чему има помена и у разним средњовековним повељама. Тако Стеван Немања 1186 године дозвољава Дубровчанима да слободно тргују по његовој земљи. То исто чини Кулин-бан 1189 године, а мало доцније, 1192, и византиски цар Исак, који допушта Дубровчанима да тргују по целом византиском царству.

Предузимљиви дубровачки трговци нису се задржали само на копну, него су кренули на својим лађама и почели да тргују са прекоморским земљама и градовима. Тако су закључили многе уговоре са више италијанских градова. Још у 13 веку, поред осталих, нарочито је био јак еснаф текстилаца, па није ни чудо што је у Дубровнику убрзо основана и једна већа радионица за израду чохе, а уз њу и бојацинице.

Ова „фабрика“ нарочито се развила у првој половини 15 века, па је са успехом пласирала своје производе на пијацима Србије, Зете, Босне и Бугарске. Дубровчани су имали велике зараде од ње, па

је то изазвало завист и код неких других градова и властеле, који су такође хтели да оснују овакве радионице. Још забринутији од њих били су Млечани, јер су им Дубровчани били јак конкуренти на тржишту, па млетачки сенат доноси наредбу о забрани увоза и транзита дубровачке чохе преко свих земаља којима Млечани владају. Али, то није могло да омете рад дубровачке радионице чохе, која се и даље развија, те је најзад млетачки сенат принуђен да се због тога састане у септембру 1462 и да донесе важне закључке. Пошто је истакнуто да је производња чохе веома важна за Млетачку Републику, јер од ње живе многе породице, а нарочито морнарске, у закључцима се даље каже: „Производњу чохе у Млечима устропашићана дубровачка чоха, која се у великој количини израђује у Дубровнику, па се свуда носи и продаје. Млетачки сенат је решен да помогне домаћу индустрију чохе, да не би пропале многе породице на срамоту Млетачке Републике. Због тога он објављује да се за чоху која се израђује у Дубровнику и у Херцеговном пре извоза плати у Котору десет од сто од вредности, а да млетачки грађани не смеју куповати и извозити чоху која је израђена у Дубровнику и у Херцеговном“. Кад је овај предлог изнесен на гласање, за њега је гласало 87 сенатора, а против 21.

ТО ЈЕ БИЛА БЕНОВА ИДЕЈА ДА ЈА ПОСТА-
НЕМ ПРВИ ЛЕТЕЋИ РЕПОРТЕР НА СВЕТУ.
ПРИЧВРСТИО ЈЕ ЈЕДНУ МАЛУ КУТИЈУ ЗА РАМ
ВЕЛИКОГ ЗМАЈА...

БИО САМ ТОЛИКО ЗАНЕТ
ДИВНИМ ИЗГЛЕДОМ ГРАДА
ИЗНАД КОГА САМ ЛЕТЕО
ДА НИСАМ НИ ПРИМЕТИО
ГВОЗДЕНИ ШИЉАК ПРИЧВР-
ШЋЕН БАШ ИЗНАД МОЈЕ
ГЛАВЕ. БИО САМ
ЖРТВА ПРЕВАРЕ!

НАСТАВИТЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

САОБРАЋАЈНИ ЗНАЦИ

Стари народи познавали су једну врсту писмености која се и до данас задржала у извесним облицима. То је такозвано сликовно писмо, то јест саопштавање мисли помоћу слика. Некад та слика садржи целу реченицу. Типичан пример сликовног писма су хијероглифи у старом Египту. За сликовно писмо знали су и Вавилонци и Асирци, који су помоћу извесних знакова означавали небеска тела. Нека врста сликовног писма употребљава се још одавно у медицини, хемији итд.

У сликовно писмо спадају и саобраћајни знаци који се налазе на видним местима по свим друмовима целог света и углавном су заједнички за све народе.

На нашем цртежу приказати су ти саобраћајни знаци. Слева на десно они значе:

Први ред: валовит пут или јама, завијутака налево, оштра кривина или двоструки завијутака, раскрсница, пруга са браником.

Други ред: пруга без браника, пази на стоку, раскрсница са споредним путем, општа опасност, предности пут или причекај док прођу возила која се укрштају.

Трећи ред: забрана саобраћаја у оба правца, забрана свим возилима, забрана пролаза моторним возилима, ограничена брзина (до 30 километара), стој пред раскрсницом.

Четврти ред: забрањено задржавање, обавезни правац вожње, стој — царшарница, место за паркирање кола, болница.

Пети ред: путоказ на раскрсници, станица за хитну помоћ, пази при прелазу преко пруге, бензинска станица, путоказ на раскрсници.

Ка су биле музе?

По митологији музе су биле кћери Зевса и Мнемосине, богинје и заштитнице учености и лепих вештина, нарочито песничтва и музике. Број муза био је најпре три или четири, док најзад није утврђен на девет. Њихова имена су: Калиопа, заштитница епског песничтва; Клио, муза историје; Мелпомена, муза трагичне и лирске поезије; Талија, муза

Људске особине у народним пословицама

- О добродушима**
Да га човек привије на рапу, излечито би је.
И пилету каже добројутро.
- О хвалисавима**
Која кокош много какоће, мало јаја носи.
Ко се хвали, сам се квари.
- О ленима и млитавима**
Да га човек пошље по смрт, могао би се највити.
Окретан као доњи жрвањ.
- О охолима**
Да га земља не ауче себи, полетео би.
Раскречно се као рак на бразку.
- О дволчинима**
На језику мед, а на срцу лед.

- Овчије руно, вучије срце.
- О беспосленима**
Дуго му време па броји козија имена.
Беспослен Мујо фишке за вија.
- О срећнима**
Да падне с дрвета, однео би кући грања.
Ко је срећан и врање му јаја носе.
- О ћутљивима**
Уста има језика нема.
Ко мучи, два учи.
- О окретнима и умешнима**
Би се на сребрној пари обрнуо.
Тај уме и из воде сум изнђи.

комедије и комичне поезије; Еутерпа, муза лирског песничтва; Ерато, муза љубавне поезије; Уранија, муза астрономије; Полихимнија, „богата песмом“, муза свечане песме и речитости; и Терпсихора, муза вештине играња.

ПРВЕ ДОПИСНЕ КАРТЕ У СРБИЈИ

Прве дописне карте у Србији пуштене су у саобраћај 1 априла 1873 године, али је одлука о томе донесена још 23 октобра 1871 године. Прве дописне карте биле су одређене само за унутрашњост земље. Биле су доста дробне и са плаћеним одговором, а на њима је био натпис: саобраћајна карта. Карта је стајала 10 пара чаршиских.

КОЈЕ НАПИСАО И КОМПОНОВАО МАРСЕЛЕЗУ?

Марселеза се појавила крајем осамнаестог века у епохи француске буржоаске револуције. Она је била снажан израз патриотских осећања француског народа у време борби с контра-револуционарном коалицијом 1792 године.

Судбоносан састанак

Вест да је Аустрија објавила рат Француској, 20 априла 1792 године, муњевито се разнела широм целе земље, па је стигла и у Стразбур после пет дана, 25 априла. Тога дана, увече, за столом у кући председника општине седела је једна група официра, која се спрема да тих дана крене у рат. У разговору који се водио, председник општине Дитрих изразио је жаљење што Француска у овим великим данима нема своју народну химну и почео да наваљује на војног инжењера Руже де Лија, за кога је знао да је песнички распожеван, да он састави такву песму. Разговор се наставио, а када су се растали, Руже де Лија, одмах по повратку кући, сео је и за неколико сати испевао песму и компоновао је. Сутиради, на поновном састанку, Дитрих је већ певао химну. Та химна прво се звала „Ратна песма рајске војске“.

Како је Марселеза добила име

Марселеза је брзо одушевила становнике Стразбура, а затим је, још брже, допрла и до Јужне Француске, где су је становници Марсеља певали већ у јуну. Када је један батаљон Марсељаца-добровољаца кренуо за Париз, сви су војници знали напамет Марселезу и певали је целим путем. У Паризу је ова песма наишла на право усхићење код свих становника. Слушајући је, народ јој је дао име: „Химна Марсељаца“, јер ју је првинуо чуо од становника Марсеља. После је добила скраћен назив: „Марселеза“.

Ко је написао седму строфу

Марселеза има седам строфа, али седму није написао Руже де Лија. Она је додата песми нешто доцније. Друго се мислило да је последњу строфу написао песник Мари Жозеф Шешери, али то није тачно. Последњу строфу саставили су новинар Луј де Боа и свештеник Антоан Песоно.

Ипак Руже де Лија...

Никада се није оспоравало да је првих шест строфа Марсеље написавио Руже де Лија. Међутим, што се тиче музике, многе личности су тврдили да су је оне саставиле. Неки непознати виолинист Александар Буше покушао је да докаже да је он компоновао музику Марсеље, а не Руже де Лија. Један Немац тврдио је да је мелодију Марсеље написао миси неког црквеног композитора Холдмана. Осим ових, покушали су и многи други да се прогласе за композиторе Марсеље, али нико није успео то да докаже и неоспорно је утврђено да је песник и композитор Марсеље — Руже де Лија.

Многи велики композитори уносили су у своја дела музику Марсеље.

У периоду рестаурације монархије у Француској, Марселеза је била забрањена, али се поново појавила у револуцијама 1830 и 1848 године. Друго царство поново је забрањило Марселезу, али је Трећа Република наредом Марселезу прогласила својом званичном химном.

СВАКОГ МЕСЕЦА ЖЕТВА

ЈАНУАР
АУСТРАЛИЈА, НОВИ ЗЕЛАНД, БУРМА, АРГЕНТИНА, ЧИЛЕ

ФЕБРУАР
ЈУЖНА ИНДИЈА, АРГЕНТИНА, УРУГВАЈ

МАРТ
СЕВЕРНА ИНДИЈА И ГОРЊИ ЕГИПТ

АПРИЛ
ИНДИЈА, ДОЊИ ЕГИПТ, ИРАН, СИРИЈА И ОКОЛНЕ ЗЕМЉЕ, МЕКСИКО, КУБА

МАЈ
МАРОКО, АЛЖИР, ТУНИС, СЕВЕРНО ПРИМОРЈЕ МАЛЕ АЗИЈЕ, ИСТОЧНИ ДЕЛОВИ КИНЕ, ЈУЖНИ ЈАПАН И ЈУЖНИ ДЕЛОВИ САД

ЈУНИ
ПИРИНЕЈСКО, АПЕНИНСКО И БАЛКАН ПОЛУОСТРВО, ЈУЖНИ ДЕЛОВИ ФРАНЦУСКЕ, ПРЕДЊИ ДЕЛОВИ САД, КАЛИФОРНИЈА, СЕВЕР ЈАПАН И СЕВЕР КИНА

У прадавна времена људи нису знали да обрађују поља, акамоли да гаје пшеницу; живели су од дова; јели су месо уловљених животиња, па и заробљених људи. Прича се да је јуришна парола једног афричког племена кад је напало на непријатеља гласила: „Месо, месо!“ Разуме се, непријатељ је чувио те речи бежао главом без обзира. По причи једног колонисте, Црвенокошци, који су се бавили ловом, били су јако изненађени кад су видели поља белана под пшеницом.

— Белци су јачи од нас, — рекао је поглавица тога племена, — јер се они хране зрнима, а ми месом. До меса је тешко доћи, јер је потребно неколико година док животиња порасте, а свако од ових чаробних зрна које белци бацију у земљу враћа им стотину других после неколико месеци. Месо које ми једемо има четири ноге да би могло да побегне од нас, а ми имамо само две и не можемо га стићи. Зрна остају и расту где се баци. Ми се зрним смрзавамо по шумама проводећи читаве дане у лову, а белци се одмарају код куће. Људи који једу зрна побеђују људе који се хране месом...

Питања без одговора

Која је прва људска рука расула из пуне шаке прва зрна пшенице по „узораној њиви“? — не зна се. Где се први пут догодио тај велики тренутак у историји људског рода? — ни то се не зна. То су питања без одговора. Али, несумњиво, некад и негде то се збило. Ево кратке приче из те занимљиве историје.

По неким стручњацима, домовина жита је предња Азија, док други кажу да се пшеница гајила још у млађе камено доба у земљама на западним обалама Средоземног Мора. У гробницама старе Вавилоније и Египта нађена су зрна пшенице. Постоје и цртежи из старог Египта на којима се види како се у то доба сејало, жњело и врхло жито. Али, један од најстаријих података о употреби пшенице потиче из Кине, где се око 2800 године пре наше ере помиње пшеница као веома важан предмет исхране још из „исконског времена“.

Стари Грци нису имали довољно плодне земље, па су пшеницу набављали из својих црноморских колонија, затим из Сирије и Египта. Римљани су имали пшенице, али не довољно, па су је набављали из Азије и Африке, са Сицилије и из Шпаније. У Средњем веку пшеница је понајвише гајена у јужној Европи.

Лепиња — прабаба хлеба

Векови су прошли док су људи научили да обрађују поља и да гаје пшеницу, а исто тако и да праве хлеб. Прво су јели прикено зрнеће. Доцније су од ољуштеног зрна правили кашу, која се у току векова претворила у лепињу — прабабу данашњег хлеба. Лепиња је била хлеб старих Египћана, Јевреја, Вавилонца и Европљана бронзаног доба. Лепиње једу и данас многи народи. У Средњем веку, иако је пшеница била добро позната, бео хлеб био је пошастања; јели су га само богаташи и болесници. Народ је обично јео кашу од проса. То се види и из класичног дела Франсоа Раблеа „Гаргантуа и Пантургуел“, које је писано у 16 веку. На једном месту у том делу описује се како друмом пролази десетак пекара носећи погаче у град. Кад су их сељаци срели и лепо замолили да им продаду неколико погача, пекари су им набуслим одговорили да неће. Називајући сељаке погрдним именима, пекари су им на крају добили: „Вама не личи да једете ове дивне погаче. Будите задовољни хлебом од мекшија и проса“.

На то им је одговорио сељак Форжеј: — Тако не чине добри људи и комшије. Ми нисмо такви према вама кад добете да од нас куните жита за погаче и лепиње. Али, нека; знајте добро, вратићемо вам мило за драго.

— Сувише вам се нешто дигла креста, — одговорили су пекари. — Мора да сте се синоћ преждерали проса.

Из овог разговора јасно се види да је пшеница гајена у Средњем веку у Европи, али да су широки царовини слојеви јели проса.

На страницама историје пшенице забележено је и то да су научници, радећи стрпљиво дуг низ година, најзад успели, укрштањем, да одгаје пшеницу која ће моћи да расте у свим деловима света. Швеђани су извршили прве опите и добили пшеницу која одолева мразу. После њих то су успели Американци и Канађани, а затим и други народи, па је тако пшеница освојила пределе целог света.

Сада се свакога месеца у неком кутку земље повнја жуто класје пшенице под оштрицом српа, косе или модерне машине. У јануару је жетва у Аустралији, на Новом Зеланду, у Бурми, Аргентини и Чилеу; у фебруару у јужној Индији, Аргентини и Уругвају; у марту у Северној Индији и Горњем Египту; у априлу у Индији, Доњем Египту, Ирану, Сирији и околним земљама, Мексику и Куби; у мају у Мароку, Алжиру, Тунису, северном приморју Мале Азије, источним деловима Кине, јужном Јапану и јужним деловима САД; у јуну на Пиринејском, Апенинском и Балканском Полуострву, у јужним деловима Француске, предњим деловима САД, Калифорнији, северном Јапану и у северној Кини; у јулу у северној Француској, доњодунавској низији, јужном делу СССР-а, северном делу САД и средњем југу Канаде; у августу у Великој Британији, Холандији, Белгији, Немачкој, Пољској, средњем делу СССР-а и источној Канади; у септембру у Шведској, Норвешкој, пределима СССР-а северно од средње Волге и на југу Сибира; у октобру у јужном делу Финске и северном делу СССР-а; у новембру у јужној Африци и Перуу; а у децембру у Абисинији, Еритреји, Сомалији и јужној Аустралији.

ЈУЛИ
СЕВЕРНА ФРАНЦУСКА, ДОЊОДУНАВСКА НИЗИЈА, ЈУЖНИ ДЕО СССР-А, СЕВЕРНИ ДЕО САД И СРЕДЊИ ЈУГ КАНАДЕ

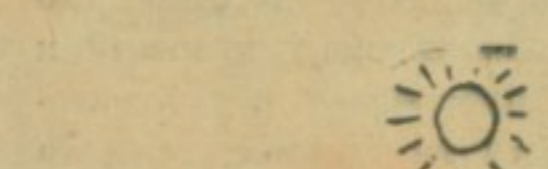
АВГУСТ
ВЕЛИКА БРИТАНИЈА, ХОЛАНДИЈА, БЕЛГИЈА, НЕМАЧКА, ПОЉСКА, СРЕДЊИ ДЕО СССР-А, ИСТОЧНА КАНАДА

СЕПТЕМБАР
ШВЕДСКА, НОРВЕШКА, ПРЕДЕЛИ СССР-А СЕВЕРНО ОД СРЕДЊЕ ВОЛГЕ И НА ЈУГУ СИБИРА

ОКТОБАР
ЈУЖНИ ДЕО ФИНСКЕ И СЕВЕРНИ ДЕО СССР-А

НОВЕМБАР
ЈУЖНА АФРИКА И ПЕРУ

ДЕЦЕМБАР
АБИСИНИЈА, ЕРИТРЕЈА, СОМАЛИЈА И ЈУЖНА АУСТРАЛИЈА

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

РЕПУБЛИКАНСКА ГОДИНА

За време Француске револуције извршена је реформа календара, па је година названа републиканском годином. Творци овог система хтели су да уведу децимално бројање времена и да избаце из старог календара све што потсећа на католицизам или ма на коју другу веру. Том приликом и месеци су добили друга имена. Тако их је књижевник Фабр д'Еглантон назвао овим именима: вандемир — месец магла, бример — мрза, нивоз — снега, флоревал — кише, вантоз — ветрова, жерминал — клијања, флоревал — цветаша, прериал — ливада, месидор — жетве, термидор — жеге и фриктидор — плодова.

Сва ова имена одговарала су стању сезоне у сваком месецу у Француској, али не и у другим земљама, пошто је клима друштва. По овом календару месеци су, као и код старих Грка, били подељени у три периода од по десет дана. Ти периоди називани су декадама. Нова година по овом календару почињала је 22 септембра.

„ДЕТЕ СНЕГА“

Дететом снега названа је ћерка Роберта Едвина Пиреја, који је први ступио ногом на ону тачку која се назива Северним Полум. Она се родила једне мрачне поларне ноћи у снежној пустињи Северног Пола на 81 степену северне ширине.

КО СУ ТОРЕРОСИ?

Тореросима су називани људи којима је била дужност да у аргентинском земаљу бика и припремају та за одлучну борбу с матадором. Торероси су се делили у две категорије: пеонесе, пешаке, и пикадоре, који су се кретали на коњима наоружани кољем. Бика је убијао матадор.

ШЕШИРИ

У ОБЛИКУ ГРОМОБРАНА

Када је Бенџамин Франклин пронашао громобран, појавила се мода да се праве шешири у облику громобрана. Ти шешири имали су јако шиљаст врх од кога је водила све до пета метална жица, исто као са врха торња до земље.

КО ЈЕ ПРОНАШАО ДРЕСИНУ?

Дресина је машина која се тера помоћу ногу. Стари модел имао је два точка који су стајали један за другим. Она је претходница данашњег точка, а пронашао ју је 1817 године Карл Дрез из Виртемберга, до коме је и добила име. Сада су то мала и лака кола са четири точка која људи терају по железничким шинама. Употребљавала се за превоз железничког особља које прегледа и оправља пругу.

„НОСИТИ ДРВА У ШУМУ“

„Носити дрва у шуму“ је стара римска пословица, а значи чинити нешто непотребно и сувишно. Слична пословица постојала је и у старој Атини, а гласила је: „Носити сове у Атину“. Сова је била посвећена богињи Атине, а у граду Атини било је много сова, па је било бесмислено тамо их доносити. Аристофан и Лукијан наводе ту пословицу у својим делима.

ЗЕМЉА ШЕКЕРЛЕМА
СИМИ СИМФОНИЈА
ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

ТАКМИЧЕЊЕ ЗА ИЗБОР МУЖДА ЛЕПОЈ ПРИНЦЕЗИ МАРМЕЛАДИ

ЕВО КРЕМА ОД ВАНИЛЕ! ТАКО СВЕЖЕГ НИГДЕ НЕМА! ЕТО ДИНАРА ПОЛА КИЛЕ ОД ВАНИЛЕ ЕВО КРЕМА!

КРЕМ БАШ МНОГО ЈА НЕ МАРИМ — ХВАЛА! АЛИ ТЕБЕ — ПОЉУБИЋУ, МАЛА!

Прва велика прослава 1 МАЈА У БЕОГРАДУ

Прва велика прослава Првог маја у Београду била је 1902 године. Празник рада и дотле је слављен, али ниједне године није био тако организован, нити је у прослави учествовао толики број радника.

Припреме за прославу спроводило је Београдско радничко друштво уз помоћ синдикалних савеза. Учесници су се припремали у прослави претстављало је тада борбени акт и сви београдски радници од првомајске прославе очекивали су много. Занимљиво је да је београдска штампа онога доба критиковала раднике што прослављају Први мај, тај „дуински и швапски празник“, а не прослављају Ђурђевдан и пребацивала им да напуштају домаће обичаје. Међутим, Београдско радничко друштво и синдикални савези увиђали су значај овог међународног радничког пра-

зника и све организовано радништво прихватило је првомајску манифестацију као свој празник.

Већ неколико дана пре прославе, београдска жандармерија била је у приправности. Дознало се да радници штампају плакате којима позивају људе да учествују у прослави. У трагању за овим плакатима, тадашњи полуписмени београдски жандарми сричали су разне огласе изнелењене по бандерама не би ли међу њима открили првомајске прогласе. Неколико вечери пред прославом многи радници растурили су се по Београду с циним недрима летача, које су убацивали у занатске радионице. Тада је радни дан трајао 12 и 14 часова, тако да су увече све радионице биле пуне радника.

Уочи саме прославе, у сутон, пре но што су по београдским улицама упаљени фењер-

ду. У току ноћи ухапшено је више радника. Сутрадан, по ведром и сунчаном дану, радници су се окупљали на Врачарском Пољу, на месту где се данас налазе

ређивали су своје чланство и читаву припрема текла је у задиљујућем реду и достојанствено. Поред првомајског знака, сви учесници имали су на грудима и каранфиле црвене боје. Стигао је и омилени социјалиста тога времена Раде Спасеновић, земљорад-

ри, групе радника излепиле су за кратко време велике црвене плакате по бандерама, тарабама и по зградама. Ујутру је полиција била изненађена масом црвених плаката које су освајале по целом Београ-

зграде војне болнице. Многи од радника већ у свитање били су на улици. Долазак на зборно место био је у свечаном расположењу и сваки од учесника имао је на грудима знак првомајске прославе, на коме су биле утиснуте три осмиче — симбол борбе за осмочасовни радни дан. (То је значило: осам часова рада, осам часова посвећених културном уздицању и одмору и осам часова сна).

Учесници су се окупљали око штаба прославе, у коме су се налазили управа Београдског радничког друштва и вођства синдикалних савеза. Проста маса радника, ту су били и многи грађани и великошколци. Синдикални редари у-

манifestујући, са Врачарског Поља кренули у Топчидер, где је, код железничке станице, било одређено место за прославу. У поворци је било неколико хиљада лица. Ову импозантну поворку у стопу је пратила жандармерија, што учеснике није нимало узбуђивало. На месту свечаности у Топчидеру жандармерија је опколила раднике и спречила држање предвиђених говора. Говори нису одржани, али су за све време певане борбене радничке песме и играла се кола.

Радници су провели цео дан у Топчидеру, а предвече, опст у поворци, вратили се у град. Код тадашње фабрике дувана, на месту где се данас налази кафана „Мостар“, радничку поворку пресрела је жандармериска коњица, али није успела да је разбие. У Улици кнеза Милоша раднике су дочекали општински службеници са ватрогасним шмрковима. Снажни млазевци воде залили су поворку, која се раздвојила. Групе радника су суседним улицама продужиле пут, сједиљујући се опет на неколико стотина метара од овога места. У пуном реду, са поклоницама и песмом, они су стигли на Славију, где је требало да се заврши прослава и одржи говор. Но, ту их је поново пресрела жандармерија и напала их кумдацима и батинама. Дошло је до праве борбе. Под налетом жандармерије, предвечни завршетак прославе није могао да се обави.

Тако је Први мај 1902 године, прва велика прослава радничког празника у Београду, завршен под борбом.

лада. Том приликом пронашао је неки чудан апарат који необично потсећа на електричну батерију. Апарат се састоји од једног глиненог суда у облику бокасте вазе, високе четрнаест сантиметара, чији пречник на најширем делу износи осам сантиметара. Округли отвор на врху вазе има пречник од 33 сантиметра. У вазе се налази шупаљ ваљак, висок 10 сантиметара и широк 26 милиметара, начињен од веома танког и необично чистог бакара. На дну ваљка лежи танка округла плочица, такође од пречишћеног бакара, на чијој је доњој основи слој асфалта дебљине три милиметра. Ваљак је затворен асфалтним

ње. Наиме, у банзини Тел Амара пронађене су још четири батерије из истог времена. Мада ниједна од њих није тако добро очувана, уз њих су нађени и комади танких жица од гвожђа и бакара, које су, по свој прилици, служиле као спроводници. Сличне „батерије“ пронађене су и у ископинама насеља из каснијих периода. Професор Кишел, некадашњи директор градског музеја у Берлину, нашао је глинене вазе с бакарним и гвозденим деловима у Ктесифону, опет у близини Багдада. Ове ископине потичу из времена династије Сасанида, која је владала Персијом и околним земљама 226—652 године.

Занимљиво је да се сва ова налазишта налазе у близини Багдада. Вилхелм Кениг, који је откопао прву и најбоље очувану батерију, изгледа да је открио и за шта су оне служиле. Наиме, још и данас се багдадске кујунџије које израђују сребрни филигрански накит служе примитивним електричним начином да би позлатили своју робу. Они имају неку врсту примитивних галванских елемената у којима растварају злато, које се затим у танким слојевима таложи по сребрим предметима потопљеним у раствор.

Кад су багдадске кујунџије почеле да употребљавају тај начин позлативања, није могао бити утврђено, јер су сви они тврдили да су га научили од својих старих и да се та вештина од давнина преноси се колена на колена. Чудновато је, међутим, да о електричним батеријама не говори ниједан писац из Старог века. Из тога се може претпоставити да је позлативање металних предмета била „дословна тајна“ старих мајстора, коју су они љубоморно чували.

Па зар не потсећа на бајку прича да су галвански елементи, које је Лујџи Галвани изумео 1791 године, и батерије Александра Волте из 1800 године само „друго, допуњено и исправљено издање“ глинене вазе које су производиле електричну струју?

Откопавањем старих градова и насеља, који су вековима лежали под дебелим наслагама земље, често потсећа на догађаје из бајки или фантастичних романа. Јер, оно што археолози открију у ископинама каквог старог града понекад је толико неочекивано, толико у супротности с многим нашим веровањима, често и са оним што називамо „научном истином“, да ми у дрвом тренутку одбијамо да поверујемо у тачност закључака који се сами намећу. Ко би, например, могао да поверује да су за електричне батерије знали и народи Старог века!

Године 1936 кустос багдадског музеја Вилхелм Кениг вршило је ископавања у Кхујут Рабуау, југоисточно од Багдада. Он је пронашао неке интересне налазишта. Међу њима су били и неки електрични апарати. По мишљењу стручњака, овај чудни апарат могао је да се употреби само за једно: за добијање слабе електричне струје. Мада овај закључак изгледа прилично смео и невероватан, јер откривено насеље код Кхујут Рабуау потиче из времена парнашког царства, које је постојало од 250 године пре наше ере, до 228 године наше ере, научници тврде да се нису преварили. Каснија ископавања само су потврдила њихово мишље-

Првача О ЈЕДНОМ ЈАКУ

Изнато је како дивље животиње тешко подносе ронство, како су иза решеткака кавеза треме и безвољне, нимало налик на ону хитру дивљач, сјајне длаке и живих очију, каква су некад биле. Чак ни дуге године робовања не могу у њима да потпуно угасе чежњу за слободом. О томе говори и ова прича о јаку, сроднику нашег говечета, који живи у Тибету и по јужним обронцима Хималаја, на снежним висинама које некад прелазе и пет хиљада метара.

Јак је преживар као и говече, али је знатно већи и јачи од њега. Има дебелу кожу, а тело му је прекривено дугом длаком. Рогови су му дуги и повијени, а реп комсат као у коња. Отпоран је према оштрој клими. Прича се да је веома срчан и да је у стању да навали чак и на тигра, најкрволочнију звер ових крајева.

Још у давна времена становници Тибета успели су да припитоме јака, који је, живи с људима, постао добро људан, привржен и користан. Он преноси терет, даје длаку за израду одећа, а женке још и млеко.

У свим градовима где постоји зоолошки врт, људи желе да виде у њему што више животиња из свих крајева света. Једног дана, то је било пре педесетак година, у лондонском зоолошком врту обрео се и један питоми јак, који се брзо привикао на нов живот и иза решеткака

проверилих петнаест година. За тих петнаест година робовања јак се навикао на пометноће. Тако се и тог хладног и магловитог децембарског дана пред јаким кавезом затекло неколико посетилаца. Јак се, као и обично, на њих није много обзирао. Био је у стаји и мирно јео сено које му је чувар положио у јасле.

Међу посетиоцима нашао се и један официр који је дуго година служио у гарнизонима у подножју Хималаја, па му је јак био добро познат. И он га је, као и остали, позивао да изађе из кавеза, нудио му хлеб и колаче, али узалуд. Наједном, иако је давно напустио домовину јака, официр се сетно како Тибетанци дозивају ове животиње у стају кад је сунце на заходу. Чувши познате и већ готово заборављене гласове, остарели јак се пренуо и окренуо главу на ону страну одакле је допирало чудни зов. Гледаоци су били запрепаштени приказом који се пред њима тада одиграо. Јак не само да је престао да једе сено, него је испустио и оно које му се затекло у устима. А тада је одјекнуло његово снажно рикање, радосније него икад за тих петнаест година проведених у кавезу. Нагло је појурно према официру, који је, провукши руку кроз решетке, почео да га глади по врату, стално понављајући драги зов из домовине. Јак му је лизао руку, а кад је официр одлазко дуго је гледао за њим.

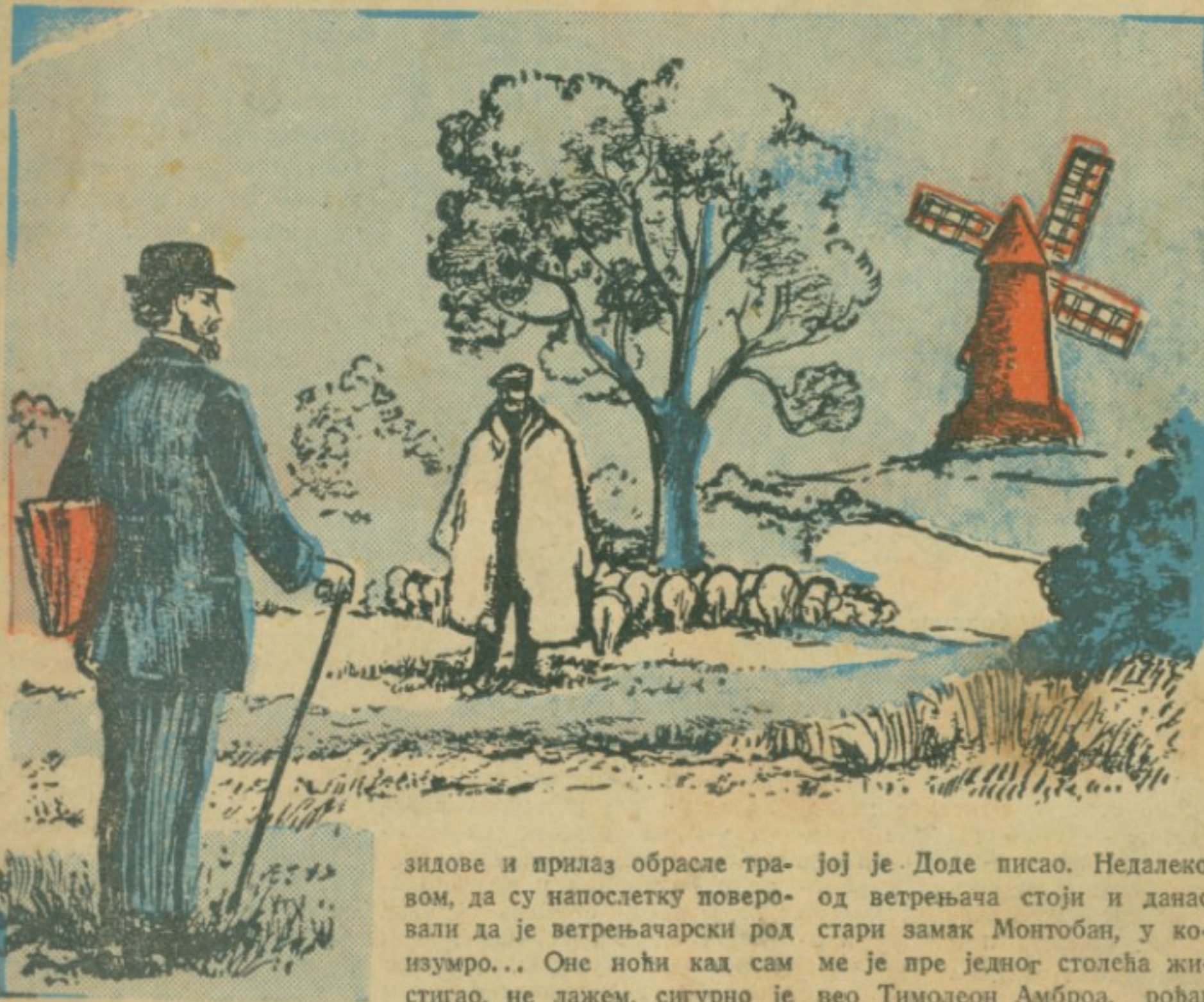

То је био тежак час за старог јака. Узбуђење је било велико и он више није могао да се смири. Кретао се спутене главе, одбијао је да узме сено које је лежало у јаслама, па чак и хлеб који су му посетиоци пружали. Узалудни су били сви напори управе врта и чувара да угоде јаку дајући му бољу храну и бољи „стан“. Пет дана после посете оног официра, јак је утинуо.

Када су ветеринари испитали његово тело, пронашли су да је животиња била потпуно здрава. Никаква болест није била у питању. Јак је првенствено од чежње за зеленим пашњацима своје домовине и за младомљу у коју га је повратио познати зов и потресао до темеља његов заборав. Тако је бар протумачио смрт старог јака један енглески природњак.

Ветрењача АЛФОНСА ДОДЕА

зидове и прилаз обрасте травом, да су напоследку поверовали да је ветрењачарски род изумро... Оне ноћи кад сам стигао, не лажем, сигурно је њих двадесетак седело у кругу око заравни и грејало шапе на зраку месечине... Само што отшкринух прозоре — пррр! Логор се расу и мали бели турови, подигнута репа, стругнуше у честар*.

Алфонс Доде штампао је „Писма из моје ветрењаче“ 1866, кад му је било двадесет и шест година. Дотле, као млад и непознат — мада је већ био штампао „Писма из Париза“ и „Писма са села“ — он је своје књижевне саставе углавном читао у уском кругу познаника и пријатеља. Тек са „Писма из моје ветрењаче“ он је ушао у француску књижевност, чија су му се врата широко отворила.

Као што се седам грчких градова препиру којем од њих припада част као месту Хомерово рођења, тако „у долини Роне, у срцу Провансе, на падини засађеној боровима и храстовима“ постоје четири ветрењаче, али се не зна о којој је Доде писао. Недалеко од ветрењача стоји и данас стари замак Монтобан, у коме је пре једног столећа живео Тимолсон Амброа, рођак Алфонса Додеа. Да ли је млади Алфонс отседао у овоме замку свога рођака? Није ли можда, пишући књигу, мислио на ветрењачу Тисо, која је најближа замку?

Много доцније, кад је био на заласку живота, Доде је написао „Историју мојих књига“, у којој на једном месту каже: „... А како је тек било дивно вратити се у ветрењачу и одмарати се на травној заравни, размишљати о књизи у којој ћу доцније описати све то, о књизи у којој ћу описати звуке песама, звонки смех, заносне легенде, отсјај треперавог сунца и мирис сажених брада...“

А ево шта каже Доде о ветрењачи Тисо, која му је, ако је он отседао у замку као што се то претпоставља, била на домаку: „Заиста би требало купити ветрењачу старог Тисоа; кад одем к њему говорити му о томе. Моја част ми налаже да купим једну ветрењачу“.

Иако Доде точније своју књигу куповином ветрењаче

пред бележником, то је уствари само слобода песничке конструкције, јер је утврђено, после много истраживања, да он никад није био сопственик ниједне ветрењаче.

Пре но што ће му донети славу, приче овог ветрењачарског краја донеће му много брига и унутрашњих борби. Кад се млади Доде вратио из долине Роне у Париз с многим лепим утисцима, он није био задовољан својим књижевним делом. Сумњао је у себе и једнога дана позвао је свога пријатеља Пола Арена да му помогне. У то време Доде и Арен становали су у близини Париза, у врло лепом и шумовитом крају који је донекле потсећао на Провансу. Пол Арен био је нешто искуснији књижевник од Додеа и радо се одазвао његовом позиву. „Писма из моје ветрењаче“ садрже дванаест приповедака. Првих шест Доде је написао уз помоћ Пола Арена, па их није ни потписао својим правим именом, већ двојним псеудонимом Мари-Гастон.

Стално незадовољан собом и сумњајући у свој таленат, узнемирани Доде напустио је Париз и поново отишао у унутрашњост. Тамо је остао све док прво издање ових прича није доживело успех. Тек тада, охрабрен, наставља да ради на шест других прича, које ће, доцније, са првима чинити нераздвојну целину.

Ускоро ће се навршити сто година откако су први пут штампане „Приче из моје ветрењаче“, које су, безмало, преведене на све језике света, а историчари француске књижевности још никако не могу да реше проблем којој од четири ветрењаче припада слава. Али, док спор коначно не буде решен, избор је пао на ветрењачу Рибс, која се види на нашем цртежу. У њој се данас налази мали музеј посвећен великом писцу, једном од најомиљенијих француских књижевника, Алфонсу Додеу.

ВЕРОВАЉИ или не...

НЕОБИЧНИ САРАДНИЦИ ЈЕДНОГ КЊИЖЕВНИКА

Проспер Жолно де Кребијон (1674—1762), француски драматичар, увек је писао своје трагедије у

присуству два гаврана који су стајали на ивици његовог писаћег стола. Кребијон је гавранове називао својим сарадницима, тврдећи да га њихово грактање инспирише и помаже му да нађе одговарајући стихове и сцене.

МАЈМУНИ — НАСЛЕДНИЦИ

Енглескиња Берта Гир, која је умрла пре осамнаест година, оставила је већи део свога иметка мајмунима из Лондонског золошког врта, с тим да се од интереса на завештану суму за мајмуне купује воће и бонбоне.

ЗБОГ КЊИГЕ ИЗГУБИО ЖИВОТ

Дон Карлос, син шпанског владара Филипа II, био је убијен по наређењу свога оца — због увреде. Дон Карлос је „написао“ једну књигу коју је назвао: „Велика и дивна путовања Филипа II“. Међутим, књига је имала само насловну страну, док су сви остали листови у

њој били потпуно бели. Наиме, Филип II никад у животу није ветовао.

РУЖИЧАСТА ВЕЧЕРА

После премијере француског филма „Руже“, који је снимљен 1937 године, режисер филма Хаскел приредио је вечеру на којој су сва јела и сви зачини били ружичасти, и то почев од рибе, па све до колача и воћа.

БУДУЋЕ РОБИЊЕ

У племену Гонд, у Индији, свадбена свечаност веома је необична и траје свега неколико тренутака. Брак се закључује на тај начин што младић стави девојци, која се налази на земљи пред његовим ногама, једну ногу за врат. Тиме се будућим женама на самом почетку брака ставља до знања да треба да буду послушне и покорне.

НАЈДУЖЕ ЦИГАРЕ НА СВЕТУ

Индијанци из јужноамеричког племена Јаупе пу-

ше најдуже цигаре на свету. Њихове цигаре дугачке су око 70 сантиметара, а толико су тешке да пушач често мора да их држи обема рукама.

У Француској, неколико километара од града Арла, налази се село Фонвиед. Ово село постало је славно широм света захваљујући књизи Алфонса Додеа „Писма из моје ветрењаче“. Али, с друге стране, и непознати Фонвиед са својим ветрењачама, необично лепа природа и занимљиви људи који тамо живе, учинили су много за славу овог писца. Јер, његов таленат могао је да добије потстицаја и да створи онако дивне странице баш у додиру са оваквом средином, која човека просто гони на стварање.

Од пре неколико деценија, кад су први пут преведене на наш језик, па до данас, ове приче доживеле су више издања и одушевљавале су многе генерације наших читалаца. Ко се не сећа „Чича Корнијеа тајне“, „Звезда“, или „Козе господина Сегена“? Неки су, наравно, заборавили, али се многи још сећају оног лепог почетка ове незаборавне књиге: „Зечеви су били запрепашени... Тако дуго су виђали затворена врата на ветрењачи,

ХЛАДЊАЦИ некад и сад

Ретки су људи који воле хладноћу. Велики је она непријатна. Па ипак, ниска температура потребна је људима, јер се без ње не би могао ни замислити онај свакодневни, практични живот.

Још од најстаријих времена људи су осећали потребу за хладноћом, али не само због тога што их је она освежавала, него и да би помоћу ње сачувале животне намирнице. Они за вештачку хладноћу нису знали, али су имали „природне хладњаке“ у којима су чували своје намирнице од кварења. У ту сврху служили су им снег и лед, које су скупљали и на разне начине одржавали. Прича се да је Александар Велики за време својих похода у Азију наређивао да се скупља снег и лед у високим планинама и да се у њима чува јело и пиће. Тако се и данас ради у планинским крајевима, где се снегом и ледом напуне у току зиме нарочите јаме, па га људи имају преко лета, чак и за време највећег жега.

Али, ти примитивни хладњаци нису могли да задовоље све веће потребе, па су људи у току векова тежили да пронађу нешто боље и савршене. У току тог дугог времена пронађена су разноврсна средства

за хлађење. Како су у 18 веку људи јако волели сладолед и друге хладне послатице, нарочито Французи, то су их они хладили помоћу соли. Пронађена су и друга средства за хлађење. У току последњих сто година научници су откри-

ли да разне бактерије упропаштају веома брзо многе намирнице, па се тражио начин да се онемогући њихово дејство. Установљено је да се то може постићи помоћу ниске температуре, па су многи почели да траже справе помоћу којих ће створити ниску температуру и сачувати намирнице од кварења. Потреба за њима осетила се нарочито кад се храна почела набављати из далеких земаља, као например месо из Јужне Америке. Њега је за време дугог транспорта требало одржати у свежем

стању. Све је то учинило да се траже и налазе што савршене средства за хлађење. Прву машину за хлађење направио је 1850 године Американац Гори, а усавршио ју је Кер 1862. Године 1874 Карл Линде пронашао је машину за хлађење помоћу сабијања амонијака.

Данас се применом ниске температуре, од минус 30 до минус 50 Целзијусових степени, може одржати воће, поврће, месо, риба и друге намирнице потпуно свежи, и то не само за 24 часа, него недељама и месецима, а да углавном не изгубе особине свежих животињских намирница. Захваљујући томе, воће се може одржати онакво какво је убрано преко целе године. Сада се, поред малих, кућних хладњака, праве велика постројења за хлађење која служе за одржавање намирница у већим количинама. Сада ни у тропским крајевима није више проблем како да се сачува храна.

Хладноћа се употребљава и у друге сврхе, например при операцијама, пошто делови човечјег тела под дејством хладноће постају неосетљиви. Постоје и бродовни хладњаци, затим железнички вагони, аутомобили и друга превозна средства у којима се налазе постројења за хлађење.

Кроз историју АТОМА

А КАКО ЗНАШ ДА ЈЕ ТО АТОМ АЗОТА? ПА ТО НИГДЕ НЕ ПИШЕ!

ВРСТУ АТОМА ЈАКО МОЖЕШ ДА ОДРЕДИШ ПО БРОЈУ ПОЗИТИВНО НАЕЛЕКТРИСНИХ ЧЕСТИЦА ИЛИ ПРОТОНА У ЈЕДНОЈ АТОМСКОЈ ЧЕСТИЦИ.

4...5...6...7... ПРОТОНА, ЗАИСТА, У ПРАВИ СМЕРУ! ТО ЈЕ АЗОТ!

ВИДИШ, СВАКОМ ОД 92 ЕЛЕМЕНТА У ПРИРОДИ ДАТ ЈЕ АТОМСКИ БРОЈ КОЈИ ЈЕ РАВАН БРОЈУ ПРОТОНА.

ОСАМ ПОЗИТИВНИХ... ТО МОРА ДА ЈЕ КИСЕЛОНИК... АЛИ, ШТА СУ ОВЕ ЦРНЕ КУГЛЕ КОЈЕ СУ ПОМЕШАНЕ С њИМА?

ТО СУ НЕУТРОНИ... ЧЕСТИЦЕ БЕЗ ЕЛЕКТРИЧНОГ НАБОЈА.

ПА ТО ОНДА ЗНАЧИ ДА АКО ЈА ОВОМ АТОМУ ОДУЗЕМ НЕКОЛИКО ПОЗИТИВНИХ ЧЕСТИЦА ДА БУ ДОБИТИ АТОМ НЕКОГ ДРУГОГ ЕЛЕМЕНТА, ТО ЈЕ БАР ЛАКО!

ВИДИШ... АТОМСКИ БРОЈ ЈЕ ЈЕДНАК БРОЈУ ПРОТОНА, А АТОМСКА ТЕЖИНА ЈЕДНАКА ЈЕ БРОЈУ ПРОТОНА И НЕУТРОНА ЗАЈЕДНО.

НЕКОЛИКО ПРИМЕРА

ЕЛЕМЕНТ	ПРОТОНИ	НЕУТРОНИ	АТОМ. ТЕЖ.
КИСЕЛОНИК	8	8	16
ГВОЖЂЕ	26	30	26
ЗЛАТО	79	118	79
ОЛОВО	82	125	82
УРАНИЈУМ	92	146	92

ЛАКО? МИСЛИШ? СЕТИ СЕ ДА СУ АЛЕХАНДРИ ВЕКОВИМА ПОКУШАВАЛИ, АЛИ НИСУ УСПЕЛИ ДА ОД ОЛОВА „ОДУЗМУ“ ТРИ ПРОТОНА И ТАКО ДОБИЈУ ЗЛАТО!

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТНИЦА?

Овде ћемо вам дати животомис једног нашег песника.

Он се родио 27 јуна 1832 године у Српској Црњи у Банату. Пошто је свршио три разреда гимназије, почео је да учи сликарство код једног сликара у Темнишвару, али га је прекинула Буна од 1848 године, у којој се тукао у редовима добровољаца. После Буне учио је сликарство у Пешти, Бечу и Минхену. Када се вратио у Банат, неко време живео је од сликарства. Године 1856 прешао је у Србију и добио место привременог учитеља у селу Подгорицу, у тимочком округу. Ту и у оближњем селу Сумраковцу служио је до 1858, а онда је до 1860 био учитељ цртања у једној приватној школи у Београду. После тога продужио је сликарске студије у Бечу, па се опет вратио у Србију, где је био у неколико места учитељ цртања. Године 1871 отпуштен је из државне службе, а 1872 постављен за коректора Државне штампарије, где је радио до смрти. Умро је у Београду 16 новембра 1878 године.

Да ли сте се сетили о коме је реч? Ако нисте, читајте даље.

Педесетих и шездесетих година он је стан сарадник готово свих српских часописа. Написао је драме: „Сеоба Србаља“, „Јелисавета млегиња црногорска“ и „Станоје Главаш“. Године 1873 изишла је збирка његових стихова „Песме“. Он је изнад свега лирничар, песник јаке маште, плах и бујан. Имао је велико надахиће, показује велику снагу и широку речитост. Што год је писао, било епска или драмска дела или приповетке, свуда избија његов лирски темперамент. Написао је и неколико епских песама. Он је један од највећих лирничара и најранијих драматичара српских, а и један од најплоднијих наших приповедача. По природи слободољубив и правдољубив, он напада бирократску стегу у Србији, буни се против гушења слободе мисли и савести, протестује против гажења малих и слабих. Он воли оног притиснутог сељака и има јако осећање националне слободе и социјалне правде. Од њега је остало и неколико добрих слика.

Ако се нисте сетили о коме је реч, дајте-мо вам одговор

(цитирајте одгов.)

НАРОДИ КОД КОЈИХ СЕ НЕ ЈЕДЕ ВОЂЕ И ПОВРЉЕ

Већина примитивних народа једе у великим количинама воће и поврће, које и модерна медицина сматра за најбољу врсту хране. Али има и таквих народа који не једе ништа у сировом стању, па ни воће и поврће. Тако се становници Западне Африке заде сваке некуване биљне хране, а старији, из страха да им деца не би „омекшала“, забрањују деци да једе поморанџе, које зато у огромним количинама трчу на дрвећу. Порториканци, који спадају међу најлошије хранене становнике на земљи, не једе никаква воће, јер га сматрају за отровно и опасно по здравље. Они сматрају да воће „лади“ људско тело место да га загрева.

ЈЕДНО СТАРО РАТНО ЛУКАВСТВО

У историји ратова помињу се многа занимљива ратна лукавства. Међу њих спада и трик краља Камбиза, који је, како се прича, извео када је нападао Египат. У Египту је постојао култ мачке, која је била посвећена и једној богињи. Египћани су сматрали да је убиство мачке такав злочин да се за њега може да одмери једино смртна казна. Знајући то, Камбиз је наредио да се пре напада нахвата што више мачака. Као је та наредба извршена, издао је другу: да се све мачке пусте испред војске, јер је био уверен да Египћани неће бацати ни копаљак ни стрелу на мачке. И није се преварио. Египћани су више волели да постану робови него да убијају мачке. И ово је једна од многих заблуда које се почињу кроз историју човечанства.

РИМСКЕ ПЕРИКЕ

Римљанке су радо носиле перике и волеле су да их често мењају. Неке су то чиниле по неколико пута на дан. Коса на перикама била је разноврсна: бела, црвена, жута итд. Царица Месалина имала је бивну црну косу, али је радије носила жуту перику. За Фостину, жену Марка Аурелија, прича се да је имала три стотине разноврсних перика. За време рата с Галима ушла је у јоду перика рије косе, какву су имале галске жене. Због тога се скупо плаћала огечена коса галских жена, од које су се осеце правиле перике.

„ЛАВОВСКИ ГРАД“

Име Сингалур на индиском значи „Лавовски град“. Сингалур се налази на раскрсници поморских путева и Малачком Каналу, којим пролазе сви бродови на путу за Далек Исток. У граду има око 800.000 становника. Варош је подигнута 1819 године на мочварном и пустој острвцу, које су Енглези добили на дар од султана од Порто. Због доминантног положаја у овом делу света, он се често назива и Источним Гибралтаром.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЗАШТО ЛИШЋЕ УЈЕСЕН МЕНЈА БОЈУ

Познато је да је лишће на дрвећу зелено због тога што садржи материју која се зове хлорофил. Помоћу њега и сунчеве светлости зелене биљке претварају биљни сок у угљене хидрате. Чим настану прве псење хладноће, биљни сок почиње да се разређује и да пристигне у много мањим количинама у лишће. Према томе, количина хлорофила у лишћу се смањује, а други пигменти, који су се такође налазили у лишћу, постају видљиви. Управо ти други пигменти, као што су каротин и ксантофил, дају ујесен лишћу жуту боју.

ЛЕК ПРОТИВ РАНА ОД ЛЕЖАЊА

На болесницима који су добили ране од дугог лежања испробана је једна нова помада добијена од перувијанског балсама. Помада се показала необично ефикасном, чак и код рана које никаквим другим лечењем нису зарастивале. Лекари се надају да ће се овим леком моћи дечити и разне врсте мрјева.

АНТИБИОТИЦИ У ЗУБУ

На састанку америчких зубних лекара говорено је и о примени антибиотика у зубарству. Ако се у пломбу која се ставља у болестан зуб дода мала количина неког антибиотика — ауреоминина, стрептомицина или хлороминетина — она спречава даље кварење зуба, тако да пломба много дуже траје.

ЛЕДЕНИЦЕ С НЕБА

У више махова забележена је оваква чудна појава: ледене сталактици падали су с неба. Њен узрок није ни метеоролошке ни астрофизичке природе. Анализом оваквих комада леда утврђено је да они садрже извесну количину сапуна! После тог открића било је једноставно објаснити постанак ледених сталактика који падају с неба. Наиме, сви велики транспортни авиони имају одељење за умивање, из кога се вода и сапуница кроз један отвор избацују напоље. Пошто они обично лете веома високо, а на висинама је температура

готово увек испод нуле, на излазном отвору стварају се сталактици, који се услед вибрације авиона откидају и падају на земљу. Тако постају „леденице с неба“.

ЗАШТО СУ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ МАЈМУНИ ЦРТАНИ БЕЗ РЕПОВА

На европској обали Гибралтарског Мореуза живе маготи, једини европски мајмуни. Научници нису могли да утврде да ли су маготи живели ту и у време кад Гибралтарски Мореуз није постојао и кад су Шпанија и Африка биле везане копном, или су их у Старом веку путници пренели из Африке. Маготи су дуги око 75, а високи 50 сантиметара. Длака им је маслинастоорвенкаста. Маготи немају реп. Како су безрепни маготи једини европски мајмуни, то су Европљани замишљали да су сви мајмуни без репа. Због тога су кроз читав Средњи век мајмуни обично цртани без репова.

ЕЛЕКТРИЧНА ЦЕНТРАЛА НА АТОМСКИ ПОГОН

У Питсбургу ће се подићи прва електрична централа на атомски погон. Ова централа је део великог пројекта изградње атомских централа и истовремено прва практична примена нуклеарне енергије у друштвене сврхе. Иако се још не зна тачно колика ће бити цена овако добијене електричне енергије, стручњаци сматрају да ће бити знатно нижа него код обичних централа. За погон ове атомске централе употребитиће се концентрација уранијума 235.

ПРЕСАЂИВАЊЕ ЖИВОТЊИНСКИХ АРТЕРИЈА

Доктор Куфнагел са медицинског факултета у Цоригтану изнео је на састанку америчких хирурга резултате својих опита са пресађивањем животињских артерија. У великим случајевима операције су потпуно успеле. Као нарочито добру страну овог пресађивања он је истакао могућност да се оно може вршити у свако доба, кад год затреба, јер се животињске артерије лако конзервишу.

НОВ НАЧИН ОТПРАЊИВАЊА ТРУНИ ИЗ ОЧИЈУ

На састанку очних лекара у Бечу, доктор Фундер изјавио је да се страна тела која су доспела у рожњачу могу лако отстранити малом електричном бушилицом сличној оној којом се служе зубни лекари. Та бушилица прикључи се на мали електрични мотор који висн изнад главе пацијента, тако да очни лекар може слободно ном да рукује. Претходно се рожњача умртви новокаином, те је, нарочито с обзиром на велику брзину обраћања бушилице, операција сасвим безболна. Ивер, метал или стакло просто се истисну, а да се притом рожњача ни најмање не оштети. Употребом досадашњих инструмената то се није могло избећи. До оштећења рожњаче долазило је чак и кад су операцију вршили и необично вешти хирурзи.

КО ЈЕ БИО ПАЛАМЕД

По митологији, Паламед је окретни и допитљиви син еубојског краља Науклија. Учествовао је у Тројанском рату, где су га Грци каменовали, пошто га је Одисеј оклеветао као издајницу. По народном веровању он је пронашао светионик, мере, нека грчка слова итд.

„ИГРАЈУ ЖМУРКЕ“

Познато је да има острва која се час појаве на површини мора, а час извесно време нестаје их у дубинама. Има више таквих острва, а многи је историја врло занимљива. Та појава је последица вулканског дејства. Због тога што се тако појављују и изчезавају добила су и назив „острва која играју жмурке“. Таква су острва Фалкон, Фердинанд, Богуслав, Нови Богуслав итд.

НАЈЛОН ЈАЧИ ОД ЧЕЛИКА

Амерички фабриканти аутомобилских гума од пре извесног времена израђују гуме са најгнемом, једном новом врстом најлонског влакана. Најгн је отпорнији од свих металних влакана, а сам процес израде изузетно не смањује његову отпорност.

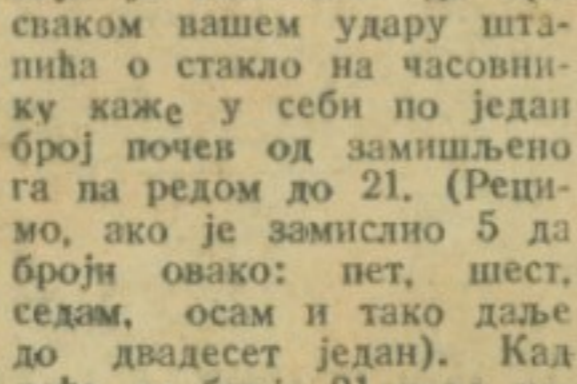
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЦЕПНИ ЧАСОВНИК И „ЧАРОВНИ ШТАПИЋ“

Узмите цепни часовник и кажите некоме из друштва да замисли који хоће број од 1 до 12. Решите му да ћете тај број за-

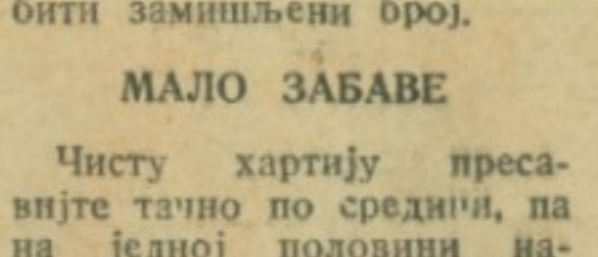
час погодити помоћу „мађионичарског штапића“. Узмите „штапић“ (који може да буде и обична писалка) и кажите ономе који је замислио да при сваком нашем удару штапића о стакло на часовнику каже у себи по један број почев од замисљенога на редом до 21. (Решите, ако је замислио 5 да броји овако: пет, шест, седам, осам и тако даље до двадесет један). Кад дође до броја 21 нека каже: Стој! Тога тренутка ваш штапић показаће му на сату број који је замислио.

Ви ћете то постићи ако штапићем ударите прво

ГРЧКИ ХРАМ

Од једанаест шибница на чините грчки храм као што је овај на слици. Од тих једанаест шибница преместите четри, тако да место храма добијете десет

квадрата. То није тешко. А ако вам случајно не пође за руком, погледајте слику 2 и одмах ће вам бити јасно како то треба учинити.

ВЕШТИНА СА ШИБИЦАМА

Узме се у сваку руку по једна шибница, држе се водоравно пред собом и онда се брзо примакну једна другој, тако да им се главе додирну. То није никаква вештина и свакоме ће то поћи за руком. Онда треба затворити једно око и поновити опит. Ако се ради истом брзином као и први пут, вероватно да неће успети. Само ако ово сасвим полако изводимо, успемо да саставимо шибнице. Ако се затворе оба ока, нећемо уопште успети да их саставимо. Напротив, често се саставе ако мало клатимо главом лево и десно.

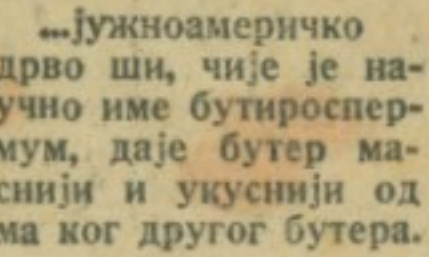

...на прве аутомобиле често су стављане вештачке коњске главе да их се коњи не би плашили.

...постојбина чаја није Кина, као што се обично мисли, већ Асам. Цвет чаја је бео и веома сличан цвету дивље руже.

...јужноамеричко дрво ши, чије је научно име бутиропермум, даје бутер маслини и укусији од ма ког другог бутера.

...приликом изградње Суецког канала било је ископано 74 милиона кубних метара земље и камена.

...једна врста птица сличних свракама, које живе у Бразилији, граде своја гнезда од тврде гловаче. Због тих гнезда, која веома мно-

во чуло слуха и мириса необично је развијено, тако да још издалека осете приближавање страних лица. Оне одмах нападну дреху, а њихово јако и писаво крештање у стању је да пробуди човека и из најдубљег сна.

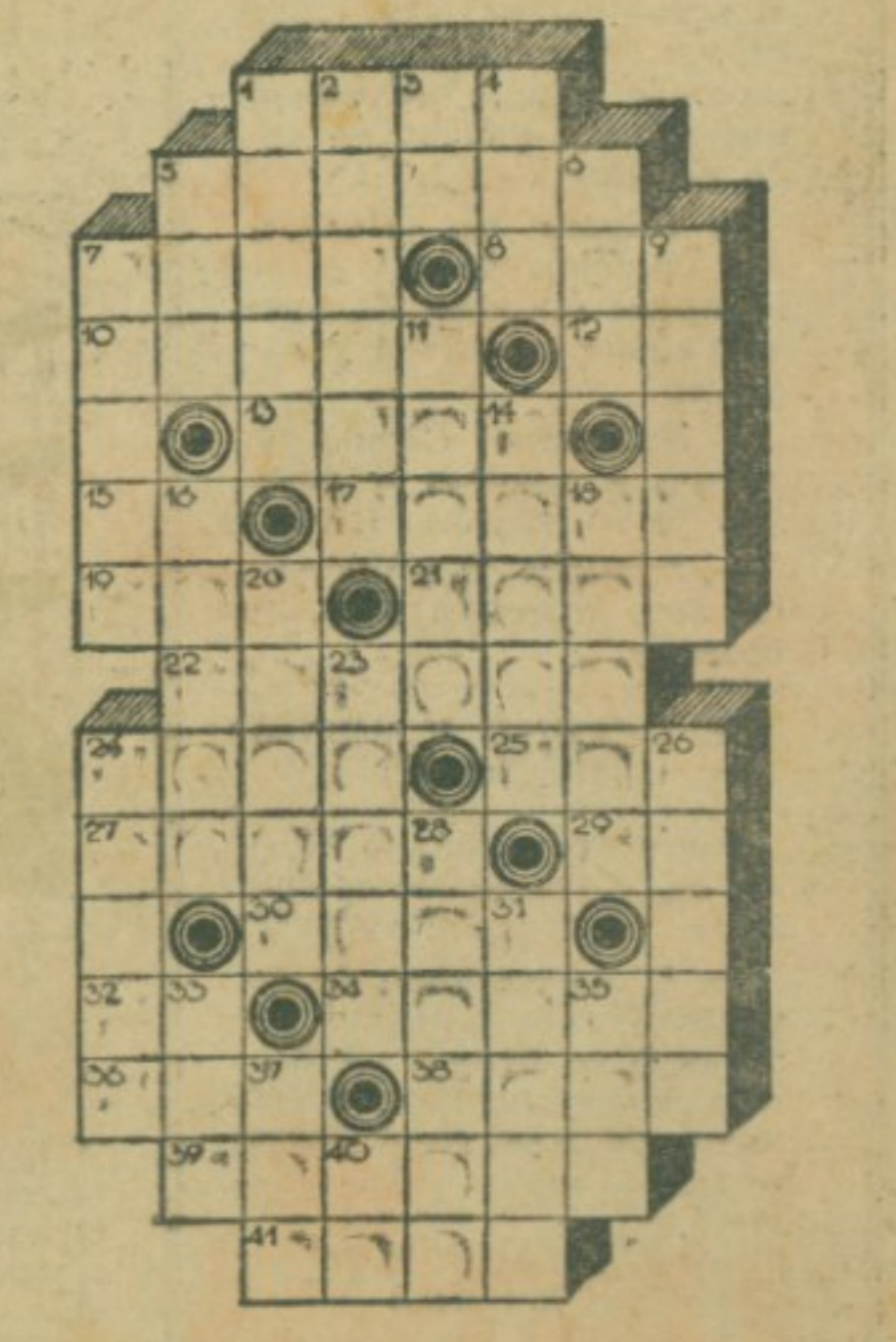

...у многим крајевима Аргентине једна нарочита врста кокоша чува фарме уместо паса. Те кокошке, које у Аргентини називају „чаја“, велике су као ћурке и ноћ проводе на високом дрвећу. Њихово чуло слуха и мириса необично је развијено, тако да још издалека осете приближавање страних лица. Оне одмах нападну дреху, а њихово јако и писаво крештање у стању је да пробуди човека и из најдубљег сна.

Водоравно: 1) споретско одело; 2) презиме руског оперског композитора (1804—1853); 3) место у Црној Гори; 4) презиме великог француског књижевника („Лидица“); 5) доктор медицине; 6) хемиски знак за сребро; 7) град у Серији; 8) кантон у Швајцарској; 9) старо женско име; 10) стари град на Целозелу; 11) ароматична биљка; 12) по грчкој митологији див с једним оком на средини чеља; 13) река у Средњој Европи; 14) енглески поларни истраживач који је одредио положај земљишног магнетског пола; 15) једна електрична; 16) одрећна реч; 17) град у Француској; 18) мера за површину; 19) горњи дом; 20) поклон; 21) врста жемског шешира; 22) област у југоисточној Француској; 23) држава у Азији.

Усправно: 1) влас; 2) суларинин; 3) слово латинско; 4) врста спорта; 5) узвик изненађења; 6) турска титула; 7) прилика; 8) врста; 9) обавештење; 10) главни град Естоније; 11) роман И. А. Гончарова; 12) јак ветар; 13) највеће јапанско острво; 14) полуострво између Дубровника и Грчке; 15) место у Војводини; 16) безболна лако испарљива течност пријатног мириса; 17) дугина болест; 18) престоница старе српске државе; 19) град и лука у Израелу; 20) водена животиња; 21) лична заменица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) рива; 2) Козара; 3) катун; 4) за; 5) атом; 6) кит; 7) Цер; 8) Гоја; 9) ат; 10) лимар; 11) апатит; 12) ован; 13) емират; 14) спона; 15) еј; 16) Кина; 17) сто; 18) Ита; 19) опит; 20) те; 21) Илова; 22) легура; 23) Можга.

Усправно: 1) ротор; 2) нзум; 3) Ван; 4) ар; 5) катета; 6) Ајат; 7) кла; 8) атар; 9) комби; 10) гитара; 11) лавина; 12) Помона; 13) епител; 14) тотапа; 15) Скит; 16) Јота; 17) спора; 18) олук; 19) Иво; 20) ет.

Коју је
ОДГОВОР
шачан

Парарога је: зло биће из народних веровања стара казна чамац афричких урођеника граматички израз

Свада је: нанос планинских река митолошка личност старе индике песме средњовековна хаљина

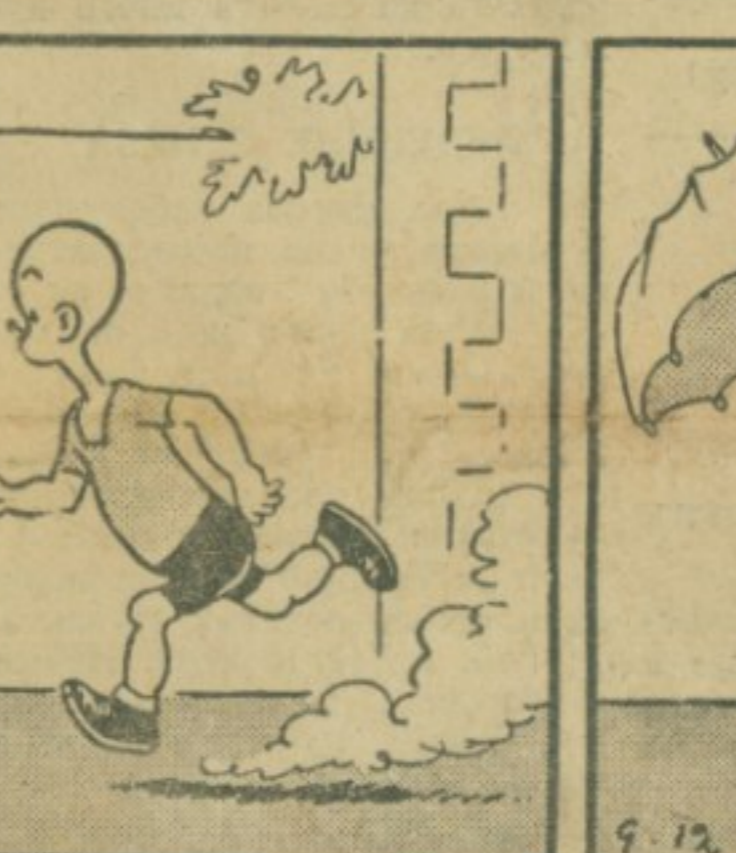
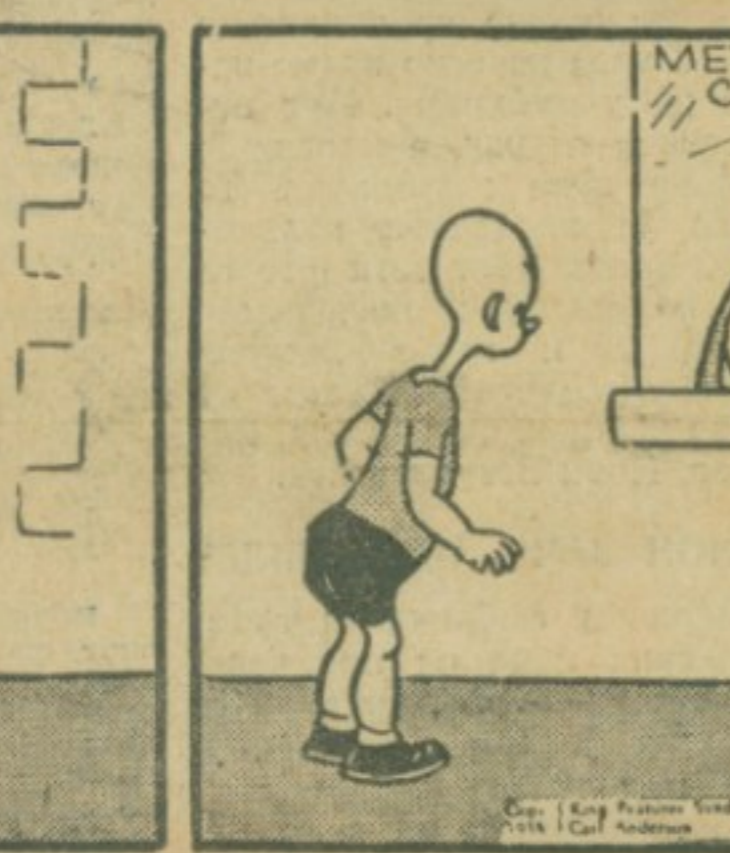
Триколон је: познати ритер игра врста песме део старе одеће

ОДГОВОР:

Парарога је продужење завршетка једне речи тиме што се на завршетак дода једно или два слова. На пример: „овдена“ место „овде“, „гуна“ место „ту“; затим значи мењање речи, промена, извођење. У медицинском смислу парарога значи омекшање костију.

Свада је била богиња наговарања код старих Римљана. У фигуративном смислу свада значи речитост, дар наговарања, вештина излагања лепим причањем, а у презривом смислу означава говорљивост, брбљивост.

Триколон је ствар састављена од три члана или дела, а значи и песму која има три врсте стихова.

Ква-Ква!
уредник Парадајса

УЗБУДЉИВО ПЕЦАЊЕ

— Никако не разумем, Перо, какво ти је то задовољство да сатима тако седиш са удицом, а, колико ја знам, још никад ништа ниси упецао! — чуди се Попај.

— Вараш се, Попаје, ако мислиш да ми је за то време досадно. Ја преживљавам итекаква узбуђења.

— Узбуђења? Седиш ти, ћутиш и гледаш у воду. Зар је то узбудљиво?

— Итекако је узбудљиво. Јер, ја немам пецачку дозволу.

ДВЕ СРЕЊКЕ И ЈЕДНА ПРЕМИЈА

Мики се потвало Шиља да је купио две срењке неке добротворне лутрије.

— Е, нисам знао да си толико глуп, Мики! — зграуно се Шиља. — Купио се две срењке, а добро знаш да има само једна премија.

МЛЕКАЦИСКА РАЧУНИЦА

— Је ли, Хорације, колико млека даје она твоја крава сименталске расе?

— Девет литара. Два литра попијем ја са укућанима, а десет продајем!

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЦОННА

БРОД „МОРСКА ЛАСТАВИЦА“ СРЕЊНО ЈЕ СТИГАО У ЛУКУ ШАНГЛИН И ТОМ ТРАУТ СУ ОДАХНУЛИ КАДА СУ ЦРНОГ БЛЕКИЈА И ОСТАЛЕ ГУСАРЕ ПРЕДАЛИ ВЛАСТИМА...

